

OP WEG NAAR HET KEERPUNT

STICHTING DAG LOCHEM

AVOND VAN DE POËZIE 29 JANUARI 2009

In deze bundel zijn de gedichten opgenomen die door acht stad- en streekgenoten werden gekozen en voorgedragen op de Avond van de Poëzie in de Synagoge te Lochem ter gelegenheid van de Nationale Gedichtendag op 29 januari 2009.

Op deze avond trad ook op 'Manvolk': Edwin Voortman, gitaar/zang en Jaap van Elst, viool .

HUILEN IS GEZOND

Leg nou die krant maar even neer,
echt lezen doe je toch niet meer,
huil nou maar even.

Ja, tegen iemands lichaam aan
zou dat natuurlijk beter gaan,
maar huil nou even.

Dat jij de enige niet bent,
dat is een troost die je al kent,

dus huil maar even.

Een ander troosten voor verdriet,
dat kan ook niet, dat kan ook niet
maar huil toch even.

Altijd maar flink zijn is niet goed:
als je niet weet hoe 't verder moet
huil dan toch even.

Straks, met nog tranen langs je kin,
denk je ineens: ik heb weer zin
om door te leven.

Willem Wilmink

Keuze en voordracht: Corine Westerink

SEBASTIAAN

Dit is de spin Sebastiaan.
Het is niet goed met hem gegaan.

LUISTER!

Hij zei tot alle and're spinnen:
Vreemd, ik weet niet wat ik heb,
maar ik krijg zo'n drang van binnen
tot het weven van een web.

Zeiden alle and're spinnen:
O, Sebastiaan, nee, Sebastiaan,
kom, Sebastiaan, laat dat nou,
wou je aan een web beginnen
in die vreselijke kou?

Zei Sebastiaan tot de spinnen:
't Web hoeft niet zo groot te zijn,
't hoeft niet buiten, 't kan ook binnen
ergens achter een gordijn.

Zeiden alle and're spinnen:
O, Sebastiaan, nee, Sebastiaan,
toe, Sebastiaan, toom je in!
Het is zó gevaarlijk binnen,
zó gevaarlijk voor een spin.

Zei Sebastiaan eigenzinnig:
Nee, de Drang is mij te groot.
Zeiden alle and'ren innig:
Sebastiaan, dit wordt je dood...

o, o, o, Sebastiaan!
Het is niet goed met hem gegaan.

Door het raam klom hij naar binnen.
Eigenzinnig! En niet bang.
Zeiden alle and're spinnen:
Kijk, daar gaat hij met zijn Drang!

PAUZE

Na een poosje werd toen éven
dit berichtje doorgegeven:
Binnen werd een moord gepleegd.
Sebastiaan is opgeveegd.

Annie M.G. Schmidt

Keuze en voordracht: Corine Westerink

ALS JE IN DE HEMEL HEEL GOED LEEFT...

Als je in de hemel heel goed leeft
Dan mag je naar de aarde
Als panda, cactus, primula
Als kreeft, als wijkagent
Of als een kudde paarden
Als je in de hemel heel goed leeft
Dan mag je naar de aarde

De hemel is een grote hel
De hemel is een ramp
Saai en dood, het lijkt er wel
Een humanistisch kennismakingskamp
De hele dag loopt Martin Luther King je aan je kop te
zeiken
En elke avond Socutera, Ikon, Kenmerk en de Wilde
Ganzen kijken
Alles is verantwoord, heeft diepgang en een doel
Een eeuwigdurend dan-heb-ik-zoiets-van-best-heel-goed-
wijgevoel
En op den duur komt je dat zweven echt mijlenver je
keelgat uit
Dan wil je wel weer eens een keertje wat beleven
Joh, dan moet je er gewoon weg, tussenuit

Dan snak je naar de wet van Newton
Naar vuile oceanen, kinderleed
Naar heel erg nodig naar de plee toe moeten
Midden in een stad waar je de weg niet weet
Daarna verlang je naar een knetterende ruzie

Naar chemisch afval in de Rijn
Naar de gevolgen van een kernfusie

De televisiebeelden van de van de spoorlijn afgeraakte
Indiase trein
Of naar een regenbui in de Ardennen waar je ligt te slapen
in een lekke tent
Of dat je uit een luie ligstoel ziet hoe of je kind een drukke
straat op rent
Of dat je moeder in een rusthuis je plotseling niet meer
herkent
En dan weet je weer dat je op aarde in de hemel bent

Jeroen van Merwijk

Keuze en voordracht: Leander Zimmerman

RED MIJ NIET

Leg een steen onder je kussen
Brand voor mijn part een kaars
Slacht een lam
Maar red mij niet

Zet een rare muts op
Duw briefjes in een muur
Voorspel de toekomst
Maar red mij niet

Laat je baard staan
Ach man, laat je baard staan
Red mij niet

Trek een jurk aan
Ach man, trek een mooie lange jurk aan
Maar red mij niet

Restaureer je kerk
Stuur je kinderen ten oorlog
Lees handen tot je blind bent
Maar red mij niet

Slik vitamines tegen kanker
Was je handen in vuur
Versier je voorhoofd met een stip
Maar red mij niet

Jouw hemel
is voor mij de hel
Een hemel met jou
Is de hel voor mij

Richt je billen naar het westen
Zeg dagenlang hetzelfde woord
Laat je bevrijden door een UFO
Maar red mij niet

Loop met fakkels door de straten
Zeg dat het lukt als je maar wil
Ga op je knieën tot ze blauw zien
Maar red mij niet

Laat mij in mijn zeven sloten
Laat mij de draad volslagen kwijt
Aan gezelligheid ten onder
Richting eindeloze tijd

Uit volle borst op weg naar nergens
Zonder reden zonder doel
Met m'n zeden en m'n zonden
En mijn angstig voorgevoel
Laat mij mijn kont tegen de krib
Laat mij dit goddeloze lied
Hef jij je handen maar ten hemel
Maar red mij niet.

Maarten van Roozendaal

Keuze en voordracht: Leander Zimmerman

VERLANGEN

Wij wachten daaglijks dat morgen
Vrijheid aanbreken moet,
Om nooit meer te gaan in 't verborgen
Terug – ons licht voorgoed.

Gebeuren zal dit niet,
Zomin als een engel daalt
Naar streken waar verdriet
Tot wanhoop wrang verschaalt,

Niet volgens onze orde:
't Geluk wacht zijn eigen tijd
Om geboren te worden
Binnen de werkelijkheid.

Maar eens, door levensengte
Breekt haar rijk wijd open, wij...
Wij werden ingewijd
En weten sinds zij ons wenkte:
'Ik kom op tijd.'

J. Slauerhoff / Custodio Castelo, gezongen door Cristina Branco

Keuze en voordracht: Han Meerstadt

WIEGALA

Wiegala, wiegala, weier,
Der Wind spielt auf der Leier,
Er spielt so süss im grünen Ried,
Die Nachtigall, die singt ihr lied,
Wiegala, wiegala, weier,
Der Wind spielt auf der Leier.

Wiegala, wiegala, werne,
Der Mond ist die Laterne,
Er steht am dunklen Himmelszelt
und schaut hernieder auf die Welt,
Wiegala, wiegala, werne,
Der Mond ist die Laterne.

Wiegala, wiegala, wille,
wie ist die Welt so stille!
Es stört kein Laut die susse Ruh,
schlaf, mein Kindchen, schlaf auch du,
Wiegala, wiegala, wille,
wie ist die Welt so stille!

Ilse Weber, tekst en compositie; zang Anne Sofie von Otter

Keuze en voordracht: Han Meerstadt

ALLEGRO MA NON TROPPO

Leven – zeg ik – je bent mooi,
Je had niet rijker kunnen zijn,
Niet mieriger of meer bemereld,
Niet kikkeriger of pittiger.

Ik probeer het leven te bevallen,
het te vleien, weten wat het wil.
Altijd groet ik het als eerste,
Trek daarbij een nederig gezicht.

Ik kom van links of kom van rechts,
loop het altijd voor de voeten,
in vervoering stijg ik op,
in bewondering val ik neer

Wat bosrijk is die bes,
wat brommerig die vlieg-
ik had het nooit geloofd,
als ik niet zelf geboren was.

Leven – zeg ik – ik weet niets
waar ik jou mee vergelijken kan.
Niemand maakt zo'n dennenappel,
geen betere, geen slechtere.

Ik prijs je gulheid en precisie,
je zwier en vindingrijkheid,
en verder nog, en sterker nog,
je toverkunst en kracht.

Ik hoop maar dat ik je niet kwets,
je woede of je drift ontketen.

Meer dan honderdduizend jaar al
doe ik mijn best voor jou en lach.

Ik trek het leven aan een blaadje:
Is het blijven staan? Ben ik gehoord?
Heeft het eventjes, een keertje maar,
vergeten waar het heen wil gaan?

Wisława Szymborska, vertaling Gerard Rasch

Keuze en voordracht: Han Meerstadt

JE KINDEREN ZIJN JE KINDEREN NIET

Ze zijn de zonen en dochters van 's levens hunkering naar zichzelf

Ze komen door je, maar zijn niet van je, en hoewel ze bij je zijn, behoren ze je niet toe.

Je mag hun geven van je liefde, maar niet van je gedachten, want zij hebben hun eigen gedachten

Jij mag hun lichamen huisvesten, maar niet hun zielen, want hun zielen toeven in het huis van morgen dat je niet bezoeken kunt, zelfs niet in je dromen.

Je mag proberen hun gelijk te worden, maar tracht hen niet aan je gelijk te maken.

Want het leven gaat niet terug, nog blijft het dralen bij gister.

Je/jullie bent de bogen, waarmee je kinderen als levende pijlen worden weggeschoten.

De boogschutter ziet het doel op de weg van het oneindige en hij buigt je met zijn kracht, opdat zijn pijlen snel en ver zullen vliegen.

Laat het gebogen worden door de hand van de boogschutter een vreugde voor je zijn: want zoals hij de vliegende pijl liefheeft, zo mint hij ook de boog die standvastig is.

Kahlil Gibran

Keuze en voordracht: Lyanne de Schrijver

INDRUKKEN

Vol verwachting kijk ik rond
Veelzijdig is het leven
Opzuigend wil ik beleven
Antwoorden die ik vond

Ontelbaar zijn de vragen
Overal stel ik mij bloot
Ben soms als de dood
Dat ik het antwoord niet kan dragen

Macht en onmacht
Voel ik mij soms overmand
Dan weer heb ik de overhand
Ken ik een diepe kracht.

Hetty Haker

Keuze en voordracht: Lyanne de Schrijver

GUN MIJ DIE DROOM

Gun mij die droom
Van het land
Waar mensen kinderen zijn,
Man en vrouw beiden,
Vader en zoon
Moeder en dochter
In één en hetzelfde lijf.

Gun mij die droom
Van het land
Waar mensen veelzijdig
Zichzelf zijn,
Een ronde cirkel
Rustend in zichzelf.

Gun mij die droom
Van het land
Waar mensen zichzelf
En daarom
Samen zijn.

Gun mij die droom
Omwille waarvan
Ik ga door het water
Van de angst en afleg
Wat te veel is:
Hebben, en dus geen zijn.

Gaande blijf ik.
Verlangend en hopen
Leef ik mijn droom
Tegemoet.

Gun mij die droom.

Hans Stolp

Keuze en voordracht: Lyanne de Schrijver

VOOR WIE IK LIEFHEB WIL IK HETEN

Mijn moeder is mijn naam vergeten,
Mijn kind weet nog niet hoe ik heet.
Hoe moet ik mij geborgen weten?

Noem mij, bevestig mijn bestaan,
Laat mijn naam zijn als een keten.
Noem mij, noem mij, spreek mij aan
O, noem mij bij mijn diepste naam.

Voor wie ik liefheb wil ik heten.

Neeltje Maria Min

Keuze en voordracht: Marie-José Hillenaar

THE FLY

Little Fly,
Thy summer's play
My thoughtless hand
Has brushed away.
Am not I
A fly like thee?
Or art not thou
A man like me?
For I dance,
And drink, and sing,
Till some blind hand
Shall brush my wing.
If thought is life
And strength and breath,
And the want
Of thought is death;
Then am I
A happy fly.
If I live,
Or if I die.

William Blake

Keuze en voordracht: Marie-José Hillenaar

GROEI

Zo veel wordt bij het winnen ook verloren
lerend liefdes heel te houden vergeet je
hoe ze horen.

Eerlijkheid, in volle bloei bij de geboorte,
ontrijpt bij het volwassen worden
tot een knop. (Winnicott)

O rare makreel die je bent schreef je een keer
en kijk eens wat er is gebeurd
makreel niet meer.

Groei, wat zullen we met je doen
we kunnen je niet snoeien het beste is misschien alweer
niet mee bemoeien.

Tenslotte kraakt toch elk bestaan zich een bestaan door
de bestaande lagen. En bonen doppen zelfs
hun eigen boontjes.

Judith Herzberg

Keuze en voordracht: Marie-José Hillenaar

WINTER

De sterren wintertintelen
en de maan
doorschijnt de melkwegnacht.
Het kraakt van sneeuw op de aarde
waar ik ga,
een nieteling, een adem wit,
een ademdamp van liefde en poëzie.

Ida Gerhardt

Keuze en voordracht: Rommie Hulsinga

OP NEI IT KEARPUNT

Blyn skerpet de rider syn each oan 'e kime.
Syn hûd skjirret de flakte sljochter as sljocht
oant flakten yn fierten ferdwine.
Oars net as dy ivich skrale, skiere, dynjende linen.
Lân fynt wetter nea net werom.
Rouwlinten bine syn dream as ynkalde lêst op 'e rêch.
Tinzin skowe him as skossen tsjin 'e sliep.
Hy is dêr't er is mar hy is der net mear.
Syn sniewyt bloed hâldt stil yn 'e tiid.
Yn 'e jiske fan syn wêzen baarnt noch it fjoer fan 'e
dûns dêr't er de tocht fan 'e tochten mei begûn.
As er Dokkum berikt, wit er dat er himsels oerwûn.
Yn in wjirgjende lêste kadâns wurdt er foar him de
kroan fan de alfde stêd, as in blom op it wetter gewaar.
It raast en it skrynt yn 'e rider.
Lôgjende blidens slacht troch him hinne
nei de iiskâlde dûns mei de dea.
Dokkum is it kearpunt yn 'e striid.
Op it strieljende iis yn it hert fan 'e stêd
priuwt er de glâns fan fiktoarje.
Tûzenen herten besjonge syn rop.
Syn namme stiet skreaun yn 'e boeken.
Mei de moanne en trije stjerren as goud op 'e rêch,
it lêste lead yn 'e skonken, rydt de rider as
moedich kening nei Ljouwert werom.

Akke Brouwer

Keuze en voordracht: Rommie Hulsinga

OP NAAR HET KEERPUNT

Blind scherpt de schaatser zijn blik aan de einder.
Zijn huid schuurt de vlakke vlakker dan vlak
tot vlaktes in vertes verdwijnen.
Alleen nog die eeuwige guurgrauwe, deinende lijnen.
Land vindt water nooit meer terug.
Rouwlinten binden zijn droom
als een diepvriespakket op de rug.
Gedachten kruien als ijsschotsen tegen zijn slaap.
Hij is waar hij is maar hij is er niet meer.
Zijn sneeuw witte bloed staat stil in de tijd.
In de as van zijn wezen brandt nog het vuur
van de dans waarmee hij de tocht der tochten begon.
Als hij Dokkum bereikt, weet hij dat hij zichzelf overwon.
In een wurgende laatste cadans doemt als een bloem
op het water, de kroon van de elfde stad voor hem op.
Het schreeuwt en het schrijnt in de schaatser.
Na de ijsskoude dans met de dood slaat er
een vlammeende vreugd door hem heen.
Dokkum is het keerpunt in de strijd.
Op het stralende ijs in het hart van de stad
proeft hij de glans van victorie.
Duizenden harten bezingen zijn faam.
Zijn naam staat in de boeken geschreven.
Met de maan en drie sterren als goud op de rug,
het laatste lood in de benen, rijdt de schaatser
als moedige koning naar Ljouwert terug.

oersetting: Akke Brouwer en Corry Boelens

JIJ EN IK

Later zul je bij mij wonen.
Later zijn we met z'n beiden.
Dat bedenkt ik soms, wanneer je
giet met de and're meiden.

't Is voorlopig nog maar beter
om de zaak geheim te houden,
'k zal je nog maar niet gaan zeggen
dat ik van je ben gaan houden.

Later ga ik reizen maken
heel alleen, naar verre landen,
en daar ga ik mensen redden,
redden met mijn eigen handen.

Iedereen zal in de kranten
van mijn grote daden lezen.
'Waarom zou die mensenredder
zo ontzettend moedig wezen?'

Niemand zal de waarheid weten,
jou alleen zal ik 't vertellen:
later, als ik zó beroemd ben
dat ik bij je aan durf bellen.

Willem Wilmink

Keuze en voordracht: Rommie Hulsinga

DE PASGEBORENE

zo dicht bij het oergeheim
onnoemlijk oud
en diep verzonken

gebonden nog
en toegevouwen
toch
glurend door wantrouwige spleten
knipperend tegen het licht:
de pasgeborene.

VERKORT

alleen geboorte-dood
wat daar tussen was
komt er niet op aan
verdwijnt, vervluchtigt...
straks lig ik
waar jij ligt
waar velen liggen,
straks

SPEL

het leven was een spel
dat ernstig werd gespeeld
een andre rol werd telkens
mij toebedeeld.

als kind een mens
als mens een kind
die spalt bleef ongeheeld
ik heb het zonderlinge spel
ondanks mijzelf gespeeld.

OPSCHUIVEN

ik voel 't loopt alles op z'n end
ik moet nu maar mijn biezen pakken
er komen andren aan de beurt
het zou niet goed zijn lang te plakken.

en 't graf heeft niets ontstellends meer
veel lieven zijn mij voorgegaan
in meimaand fluit de merel weer
voor andren – 'k heb mijn best gedaan.

Andra Wiggers

Keuze en voordracht: Rob Krijger

DE OVERTOCHT

De eenzame zwarte boot
vaart in het holst van de nacht
door een duisternis, woest en groot, den dood, den dood
tegemeet.

ik lig diep in het kreunende ruim,
koud en beangst en alleen
en ik ween om het heldere land,
dat achter den einder verdween
en ik ween om het duistere land,
dat aan den einder verscheen.

die door liefde getroffen is
en door het bloed overmand
die ervoer nog het donkerste niet,
diens leven verging niet voorgoed;
want de uiterste nederlaag
lijdt het hart in den strijd met den dood.

o! de tocht naar het eeuwige land
door een duisternis somber en groot
in de nooit aflatende angst
dat de dood het einde niet is.

H. Marsman

Keuze en voordracht: Henri Bosch

EEN CAFE IN DE KAISERSTRAAT

Het avondblauw ligt over Leiden
Ik loop als vreemdeling
door een straat waar ik
vroeger vrij geleide had.

Ik sta stil voor een cafe,
ruik de geur van de Hortus,
drink verschaald het bier
en determineer als een Botanicus;
hier was ik verliefd; vergeten
heeft geen zin
Hier vielen mij dichtregels
in die op droefheid werden
uitgesleten.

Boudewijn Buch

Keuze en voordracht: Henri Bosch

Foto omslag en p. 16/17, 31: Frodo Jansen

Vormgeving: Roelof Wullink

De tekst werd gezet uit de FF Quadraat van Fred Smeijers

Druk en afwerking: Drukkerij Lammerdink